

Küresel ölçekte yaşamboyu öğrenme şemsiyesi altına giren yetişkin eğitimi, okul eğitimi gibi neoliberal dönüşümün sonuçlarıyla birlikte yeniden şekillendi. Türkiye’de kamusal eğitim sisteminin önemli bir parçası olan halk eğitimi, yaygın eğitim ve hayat boyu eğitim adı altında kamusal eğitim eğitimi faaliyetleri de benzer biçimde yeniden şekillendi. Şimdi de varoluşsal bir sorunla yüzyüze.

Günümüzde bu alanın dönüştürücü ilerici yönünü körelten ve gerileten gelişmelerin önü eleştirel söylemlerin terk edilmesiyle açıldı. Gelişmelerin bu yönü Yetişkin Eğitimi Uluslararası Konferanslarına da (CONFINTEA) yansdı. UNESCO'nun 'Marakeş Eylem Çerçevesi' (2022), toplumsal katılım ve işgücü piyasalarına girişte okuryazarlığın ve temel becerilerin önemini ve temel eğitimin özgürleştirici yönlerini vurgulamaya devam ediyor hala. UNESCO bu bağlamda ‘Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ ile yetişkinlerin temel öğrenme programları arasındaki bağı güçlendirmeye yönelik eğitim programları önermeye de devam ediyor. Ancak dönemin-çağın yarattığı eğitimsel girdaplar içinde okuma-yazma, aritmetik ve dijital teknolojiyle ilgili temel becerilerde ortaya çıkan gerilemenin ekonomik ve sosyal dışlanmanın başlıca nedeni olduğunu da vurgulamaktan kaçınıyor. PIAAC'ın (Uluslararası Yetişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi Programı-OECD) son verileri de (2024) katılımcı ülkelerin ve ekonomilerin çoğunda, ortalama okuryazarlık becerilerinin on yıl önceki ilk anket verilerinden bu yana artmadığını, hatta düştüğünü ya da sabit kaldığını göstermektedir.

Bugün Türkiye’de ise, “yetişkin eğitimi” alanı hem akademik düzeyde hem de uygulama alanı olarak açık bir müdahalenin konusu haline geldi. Bir yandan uygulama alanı olarak kamusal özelliğini koruyor görünmesine karşın, istihdam ve mesleki yetiştirmeye, indirgemeci muhafazakâr aile toplum eğitimleri ve hazırlık kurslarına sıkıştırılmış bir alan haline geldi. TÜİK’in ulusal eğitim istatistiklerine (2024) göre eğitim ve okuryazarlık göstergelerinde belirgin iyileşmeler ve ilerlemeler var. Ancak demokratik alanı daraltan siyasal gelişmelerle kamusal eğitimi güçsüzleştirmeye yol açan neoliberal gerici müdahalelerin eğitimin dönüştürücü işlevini sekteye uğrattığı da bir gerçek. İstatistiklere indirgenemeyen ideolojik ve siyasal müdahalelerin eğitimin toplumsal rolüyle ilgili ilerici işlevini de körelttiğini söyleyebiliriz.

Alanın akademik varlığı ise tehdit altında. Alanımızla ilgili son müdahale ise topyekün eğitim bilimlerinin varoluş problemine dönüşmüş durumda. Eğitim bilimleri içinde hayatboyu öğrenme ve yetişkin eğitimi’ adı altında varlığını sürdüren alanımız akademik varlığını hedef alan varoluşsal bir sorunla yüzyüze. Akademik bir alan olarak varlığını sürdürmesinin koşullarını hedef alan müdahalenin (Üniversitelerarası Kurul’un 25 Mart 2025 sayılı Genel Kurul Kararıyla Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Alanlarının Doçentlik Başvuru Alanlarından Çıkarılması) hem ulusal eğitim politikalarını hem de yaygın biçimde varlığını sürdüren kamusal yaygın eğitim uygulama alanını yok sayan bir girişim

olduğunu görüyoruz. Bu noktada, bu girişimin akademik alanla uygulama arasındaki zayıf bağı da tamamen ortadan kaldırmayı hedeflediği sonucunu çıkarmak yanlış olmaz.

Dergimiz de tüm bu sorunların ağırlığı altında varlığını sürdürmeye çalışıyor. Bu sayıda “Katılma” meselesine yönelik, yıllardır teorik düzeyde biriktirdiklerimizle ilgili yazılar ve değerlendirmelerle yayına çıkıyoruz.

Yetişkin eğitimi araştırmalarının öne çıkan sorunsallarından biri olan ‘katılma’ meselesine yönelik farklı yaklaşımlardan üç yazıyla bir derleme hazırladık. Çınar ve Bulut ortak bir çalışmayla *“Türkiye’de Yetişkin Eğitime Katılım Araştırmalarının (1990–2024) Bibliyometrik ve İçerik Analizi Yaklaşımıyla İncelenmesi”* başlıklı yazılarıyla; Nagehan Gökçe *“Katılma’ Sorununa Etkileşimci bir Yaklaşım: Sınırlı Temsil Modeli”* ve Ayşe Cansu Özdemir ise, *“Katılma Araştırmalarına Bütüncül Bir Yaklaşım: Cross’un Tepki Zinciri Modeli (COR Model)”* başlıklı değerlendirme yazılarıyla katkıda bulundular.

Yine yetişkinlerin öğrenme kuramları içinde önemli bir ağırlığı olan ‘Dönüştürücü Öğrenme Kuramı’ ile ilgili *“Yetişkin Öğrenmesinin/Eğitiminin Eleştirel Bir Teorisine Doğru: Dönüştürücü Teori ve Ötesi”* başlıklı toparlayıcı ve sınıflandırıcı bir çeviri yazımız var.

Şule Sam ise, kadınların gözünden yaşlılık sorununu irdeleyen *“Yaşını Gösteren Kadınlar’dan Yaşlanmayı Öğrenmek”* başlıklı kitap tanıtımıyla katkıda bulunuyor.

5

Geçen sayıda verdiğimiz sözü tutmak üzere, son bir çabayla bu yıl için bir sayı daha çıkarmak üzere seferber olduğumuzu hatırlatmak isterim. Yıl bitmeden bu beklentimizi gerçekleştirmek için tekrar eden vurgumuzla akademisyenleri, araştırmacıları, uygulayıcıları ve öğrencileri araştırmalarını paylaşmaya, gerçekleri ve sorunları tanımlamaya ve değerlendirmeye davet etmeye devam ediyoruz.

Doç.Dr. Fevziye Sayılan

3 Kasım 2025